

Vergaderjaar 1985–1986

19051 **Vaststelling van het overgangsrecht voor de Wet op het hoger beroepsonderwijs, van het tijdstip van inwerkingtreding van die wet alsmede wijziging van die wet en van enige andere wetten (Invoeringswet WHBO)**

Nr. 39

DERDE NOTA VAN WIJZIGING

Ontvangen 5 februari 1986

Het gewijzigd voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

In titel B, onderdeel EEa (artikel 55) komt onderdeel b te luiden:

b. In het vierde lid wordt «mogelijkheid van minnelijke schikking» vervangen door: mogelijkheid van minnelijke schikking, van voorlopige voorziening en van herziening.

B

Titel B, onderdeel II (artikel 60) wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor het bepaalde in het artikel wordt het cijfer 1 geplaatst.
2. Aan het artikel wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:
  2. Tot het ondersteunend en beheerspersoneel kan een studentendecaan behoren.

C

Na titel B, onderdeel FFF wordt een nieuw onderdeel ingevoegd, luidende:

FFFa

Artikel 99 komt te luiden:

Artikel 99. Studierichtingen leraar voortgezet onderwijs; studierichtingsdelen

1. De studierichtingen die een voorbereiding geven op het beroep van leraar voortgezet onderwijs worden onderscheiden in studierichtingen van de eerste graad en studierichtingen van de tweede graad. In het HBO-statuut kan onderscheid worden gemaakt tussen studierichtingen van de tweede graad die zijn gericht op het geven van verschillende vormen van voortgezet onderwijs.
2. De in het eerste lid bedoelde studierichtingen van de tweede graad kunnen zijn opgebouwd uit twee studierichtingsdelen.
3. Een studierichtingsdeel omvat onderwijsactiviteiten die zijn gericht op een vakgebied, als bedoeld in artikel 98, tweede lid onder a.

4. Het HBO-statuut bepaalt welke studierichtingsdelen het hoger pedagogisch onderwijs omvat. De tweede volzin van het eerste lid is van overeenkomstige toepassing.

5. Het HBO-statuut kan voorschriften geven omtrent de aard van de studierichtingsdelen waaruit een studierichting die is opgebouwd uit studierichtingsdelen, bestaat.

6. Het HBO-statuut kan bepalen welke combinaties van de studierichtingsdelen studierichtingen, als bedoeld in het tweede lid, vormen. Indien het statuut geen voorschriften terzake bevat, stelt het bevoegd gezag deze vast. Het bevoegd gezag vermeldt de aan de instelling verbonden studierichtingen, bedoeld in het tweede lid, in het instellingswerkplan.

D

Na titel B, onderdeel VVVV wordt een nieuw onderdeel ingevoegd, luidende:

VVVVa.

Artikel 160 komt te luiden:

Artikel 160. Verplichte kennisgeving niet-bekostigd bijzonder h.b.o.

1. Degene die een bijzondere instelling voor hoger beroepsonderwijs wenst te openen, geeft daarvan voor de opening kennis aan Onze minister met overlegging van de reglementen of statuten.

2. De reglementen of statuten vermelden de naam van de instelling en voorts de benaming van de getuigschriften en in voorkomende gevallen van de titels die aan die instelling kunnen worden verkregen. De instelling verleent geen titels, genoemd in hoofdstuk X of in de Wet op het wetenschappelijk onderwijs (Stb. 1975, 729).

3. Indien de in het eerste lid bedoelde reglementen of statuten worden gewijzigd of ingetrokken, doet de instelling mededeling van de wijziging of intrekking aan Onze minister.

E

In titel B, onderdeel WWWW (artikel 161) komt onderdeel b te luiden:

b. In het eerste lid wordt «een rechtspersoon, als bedoeld in artikel 160» en «diploma» vervangen door: een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid onderscheidenlijk getuigschrift, en vervalt de zinsnede «dan wel – voor zover het betreft een studierichting of opleiding van de tweede fase, als bedoeld in artikel 97 – een akte van bekwaamheid, als bedoeld in artikel 40,».

F

Titel B, onderdeel AAAAA (Hoofdstuk VIIA) wordt als volgt gewijzigd:

1. De artikelen 166h en 166i worden vernummerd tot onderscheidenlijk de artikelen 166j en 166j.

2. Na artikel 166g wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 166h. Herziening

1. Herziening van een uitspraak van het college van beroep kan op verzoek van de appellant plaatsvinden op grond van nader gebleken feiten of omstandigheden die indien deze eerder bekend waren geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.

2. Op het verzoek tot herziening is het bepaalde krachtens artikel 166j voor zoveel nodig van toepassing.

G

Titel B, onderdeel FFFFF (artikel 172) komt te luiden:
FFFFF

Artikel 172 komt te luiden:

Artikel 172. Titels ingenieur en baccalaureus

1. De titel ingenieur wordt, onverminderd het bepaalde in artikel 147 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs, uitsluitend gevoerd door degenen die aan een op grond van deze wet bekostigde instelling met goed gevolg het afsluitend examen hebben afgelegd in:
  - a. voltijdse studierichtingen met een cursusduur van vier jaren behorend tot het hoger technisch onderwijs,
  - b. voltijdse studierichtingen met een cursusduur van vier jaren behorend tot het hoger agrarisch onderwijs en het hoger agrarisch-pedagogisch onderwijs, en
  - c. bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen deeltijdse studierichtingen die naar niveau met de onder a en b bedoelde studierichtingen overeenkomen.
2. De titel baccalaureus wordt uitsluitend gevoerd door degenen die aan een instelling met goed gevolg het afsluitend examen hebben afgelegd in:
  - a. voltijdse studierichtingen met een cursusduur van vier jaren waaraan niet de titel ingenieur is verbonden,
  - b. bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen deeltijdse studierichtingen waaraan niet de titel ingenieur is verbonden en die naar niveau overeenkomen met de onder a bedoelde studierichtingen,
  - c. voltijdse vrije studierichtingen met een cursusduur van vier jaren, en
  - d. deeltijdse vrije studierichtingen waarvan het bevoegd gezag heeft verklaard dat deze naar niveau overeenkomen met de onder c bedoelde vrije studierichtingen.
3. Degenen die een aan het afsluitend examen gelijkwaardig examen aan een Nederlands-Antilliaanse, Arubaanse of buitenlandse instelling voor hoger beroepsonderwijs met goed gevolg hebben afgelegd, zijn tevens gerechtigd de titel ingenieur of baccalaureus te voeren, indien Onze minister daarvoor toestemming heeft verleend.
4. De titel ingenieur wordt, afgekort tot ing., voor de naam geplaatst. De titel baccalaureus wordt, afgekort tot bc., achter de naam geplaatst en desgewenst gevolgd door een aanduiding waaruit de aard van het afgelegde afsluitend examen blijkt.
5. Het bepaalde in het eerste, tweede en vierde lid is van overeenkomstige toepassing op degenen die:
  - a. een afsluitend examen, als bedoeld in artikel 161, in een in het eerste of tweede lid bedoelde studierichting met goed gevolg hebben afgelegd, dan wel
  - b. een bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen staatsexamen dat naar niveau overeenkomt met een in het eerste en tweede lid bedoeld examen, met goed gevolg hebben afgelegd. Bij die algemene maatregel van bestuur wordt voor elk staatsexamen tevens bepaald welke van de in dit artikel genoemde titels aan dat staatsexamen is verbonden.

H

In titel B, onderdeel GGGGG wordt «Na artikel 172» vervangen door:
Na artikel 172a, en het opschrift boven het artikel door: Artikel 172b.
Binnen de EG verkregen h.b.o.-titels.

I

Na titel B, onderdeel FFFFF wordt een nieuw onderdeel ingevoegd, luidende:

FFFFFa

Na artikel 172 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 172a. Titul Bachelor

Degene die op grond van het bepaalde in artikel 172 gerechtigd is tot het voeren van een in dat artikel genoemde titel, is tevens gerechtigd in plaats van die titel de titel Bachelor te voeren. Deze titel wordt, afgekort tot B., achter de naam geplaatst en desgewenst gevolgd door een aanduiding waaruit de aard van het afgelegde afsluitend examen blijkt.

J

Titel B, onderdeel LLLLL (artikel 177) komt te luiden:

LLLLL

Artikel 177 komt te luiden:

Artikel 177. Geldboete verzuim kennisgeving niet-bekostigd h.b.o. en ten onrechte verleende titels

1. Het verzuim van de kennisgevingen, bedoeld in artikel 160, eerste en derde lid, wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie.

2. Het niet voldoen aan het bepaalde in artikel 160, tweede lid, wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie.

K

Titel B, onderdeel QQQQQ (inhoudsopgave) wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel e komt te luiden:

e. Na artikel 21 wordt ingevoegd:

Artikel 21a. Centrale directie of college van bestuur

Artikel 21b. Mogelijkheid delegatie taken en bevoegheden bevoegd gezag aan college van bestuur.

2. Na onderdeel m wordt ingevoegd:

ml. Artikel 99 komt te luiden:

Artikel 99. Studierichtingen leraar voortgezet onderwijs; studierichtingsdelen.

3. Onderdeel dd komt te luiden:

dd. Hoofdstuk X komt te luiden:

Hoofdstuk X. Titulatuur in het h.b.o.

Artikel 172. Titels ingenieur en baccalaureus

Artikel 172a. Titul bachelor

Artikel 172b. Binnen de EG verkregen h.b.o.-titels.

4. Na onderdeel dd wordt ingevoegd:

ddl. Artikel 177 komt te luiden:

Artikel 177. Geldboete verzuim kennisgeving niet-bekostigd h.b.o. en ten onrechte verleende titels.

L

Na artikel D.1 worden twee nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel D.1a. Overgangsregeling titel baccalaureus

1. Zij die in het bezit zijn van een van de in het tweede lid bedoelde getuigschriften, zijn gerechtigd de titel baccalaureus te voeren.

2. Het eerste lid betreft:

a. bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eindexamen van vormen van dagonderwijs met een cursusduur van ten minste vier jaren op het terrein van het hoger beroepsonderwijs of daarmee gelijk te stellen onderwijs en van andere vormen van onderwijs die daarmee naar niveau overeenkomen, en

b. bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen getuigschriften van met goed gevolg afgelegd staatsexamen naar niveau overeenkomend met de onder a bedoelde examens.

De in dit lid bedoelde getuigschriften dienen voor 1 augustus 1986 te zijn uitgereikt.

3. Zij die op grond van dit artikel gerechtigd zijn de titel baccalaureus te voeren, worden geacht dat recht te hebben verkregen op grond van het bepaalde in artikel 172 van de W.H.B.O.

4. Artikel 172, vierde lid, van de W.H.B.O. is van toepassing.

Artikel D.1b. Aanvullende regeling titel ingenieur

1. Zij die in het bezit zijn van een van de in het tweede lid bedoelde getuigschriften, zijn gerechtigd de titel ingenieur te voeren.

2. Het eerste lid betreft:

a. getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eindexamen aan andere op grond van de W.V.O. bekostigde of aangewezen dagscholen voor hoger technisch onderwijs met een cursusduur van vier jaren dan die, genoemd in de Wet titel «ing.» dan wel aangewezen krachtens die wet,

b. bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eindexamen aan op grond van de Nijverheidsonderwijswet (Stb. 1919, 593) bekostigde dagscholen die met de onder a bedoelde scholen overeenkomen, en

c. bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aan te wijzen getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eindexamen aan avondscholen die naar niveau met de onder a en b bedoelde scholen overeenkomen.

3. Zij die op grond van dit artikel gerechtigd zijn de titel ingenieur te voeren, worden geacht deze titel op grond van het bepaalde in artikel 172 van de W.H.B.O. te hebben verkregen.

4. Artikel 172, vierde lid, van de W.H.B.O. is van toepassing.

M

Artikel E.4, onderdeel d, wordt als volgt gewijzigd

1. In dit onderdeel vervalt onder 9 «en», en wordt onder 10 de punt vervangen door een komma.

2. Aan dit onderdeel wordt toegevoegd:

11. de zesjarige deeltijdopleidingen leraar bouwkunde en werktuigbouwkunde,

12. de eenjarige tweedegraads deeltijdopleidingen leraar voortgezet onderwijs algemene vakken, en

13. de hogere leerjaren van de derdegraads lerarenopleidingen, bedoeld in artikel E.11a.

N

Artikel E.9, tweede lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. De aanduiding van de onderdelen y tot en met bb wordt gewijzigd in z tot en met cc.

2. Na onderdeel x wordt een nieuw onderdeel ingevoegd, luidende:
y. de eenjarige tweedegraads deeltijdopleidingen leraar voortgezet onderwijs algemene vakken tot uiterlijk 1 augustus 1991,
3. In dit lid vervalt in onderdeel bb «en», en wordt in onderdeel cc de punt vervangen door een komma.
4. Aan dit lid wordt een nieuw onderdeel toegevoegd, luidende:
dd. de zesjarige deeltijdopleidingen leraar bouwkunde en werktuigbouwkunde tot een bij koninklijk besluit te bepalen datum.

O

Na artikel E.11 wordt een nieuwe afdeling ingevoegd, luidende:
Afdeling 2a. Ombouw derdegraads lerarenopleidingen

Artikel E.11a. Afbouw derdegraads lerarenopleidingen

1. Onverminderd het bepaalde in artikel III van de Wet van 4 juli 1985 (Stb. 408) en het bepaalde in onderdeel 1 van artikel E.9, tweede lid, kan met ingang van het studiejaar 1986–1987 aan een instelling geen aanvang meer worden gemaakt met het onderwijsprogramma van derdegraads opleidingen voor leraren ten behoeve van studenten die voordien niet waren ingeschreven voor dat onderwijsprogramma.
2. Na afloop van de cursusduur van de in het studiejaar 1985–1986 gestarte opleidingen, bedoeld in het eerste lid, kan het bevoegd gezag alsnog gedurende een studiejaar onderdelen van het onderwijsprogramma van derdegraads opleidingen voor leraren aanbieden en de studenten gelegenheid geven het afsluitend examen of onderdelen daarvan af te leggen. Ten behoeve van studenten als bedoeld in artikel E.29, tweede lid, geldt de in de vorige volzin genoemde mogelijkheid totdat deze studenten hun inschrijvingsduur hebben verbruikt.
3. Artikel E.9, eerste lid eerste volzin, en derde tot en met vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing op de opleidingen, bedoeld in het eerste lid, daaronder begrepen die bedoeld in artikel III van de Wet van 4 juli 1985.
4. De bij een instelling ingeschreven studenten voor een opleiding als bedoeld in het derde lid tellen mee bij de vaststelling van het aantal bij de instelling ingeschreven studenten, bedoeld in artikel 156 van de W.H.B.O.

Artikel E.11b. Invoering tweedegraads lerarenopleidingen

1. In de plaats van de derdegraads deeltijdopleidingen voor leraren technische vakken starten met ingang van het studiejaar 1986–1987 studierichtingen van de tweede graad, bedoeld in artikel 99, eerste lid, van de W.H.B.O.
2. In de plaats van de opleidingen voor leraren aan de in artikel E.4. onder i bedoelde instituten starten met ingang van het studiejaar 1986–1987 studierichtingen die bestaan uit studierichtingsdelen als bedoeld in artikel 99, tweede lid, van de W.H.B.O.

P

Na artikel E.13 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel E.13a. Voorlopige regeling onderscheid tweedegraads opleidingen en studierichtingsdelen

1. De studierichtingen van de tweede graad, bedoeld in artikel 99, eerste lid, van de W.H.B.O. en de studierichtingsdelen, bedoeld in artikel 99, tweede lid, van die wet worden onderscheiden in:

- a. studierichtingen onderscheidenlijk studierichtingsdelen waarvan
    - 1°. voor wat betreft de algemene vakken de inhoud mede is gericht op het geven van middelbaar beroepsonderwijs, en
    - 2°. voor wat betreft de technische vakken de inhoud mede is gericht op het geven van middelbaar beroepsonderwijs alsmede algemeen en op het beroep gericht onderwijs in het kader van het leerlingwezen, en
  - b. studierichtingen onderscheidenlijk studierichtingsdelen waarbij dat niet het geval is.
2. De studierichtingen, bedoeld in artikel E.11b, eerste lid, zijn studierichtingen van de tweede graad als bedoeld in het eerste lid onder b. De overige studierichtingen van de tweede graad zijn studierichtingen als bedoeld in het eerste lid onder a.
  3. Een studierichting van de tweede graad die is opgebouwd uit studierichtingsdelen omvat een studierichtingsdeel als bedoeld in het eerste lid onder a en een studierichtingsdeel als bedoeld in het eerste lid onder b.
  4. De studierichtingsdelen, bedoeld in artikel E.11b, tweede lid, die werden verzorgd op derdegraads niveau zijn studierichtingsdelen als bedoeld in het eerste lid onder b. De overige studierichtingsdelen zijn studierichtingsdelen als bedoeld in het eerste lid onder a.

Q

Artikel E.20 komt te luiden:

Artikel E.20. Aanvullende vooropleidingseisen eerstegraads en tweedegraadslerarenopleidingen

1. Tot het tijdstip waarop de artikelen, bedoeld in artikel C.3 onder b, in werking treden, wordt ten aanzien van studierichtingen die opleiden tot eerstegraads leraar in het voortgezet onderwijs, in aanvulling op het bepaalde in artikel 29, eerste lid, van de W.H.B.O. alsmede het bepaalde krachtens artikel E.15, eerste lid onder b, als aanvullende vooropleidingseis gesteld het bezit van:
  - a. een akte van bekwaamheid dan wel getuigschrift van de tweede graad als bedoeld in artikel 29 van de W.V.O., voor het betrokken vak,
  - b. een akte van bekwaamheid van de tweede graad, behaald aan een instituut voor de opleiding van leraren, bekostigd krachtens de Experimentenwet onderwijs, waaruit blijkt dat het betrokken vak op tweedegraads niveau is geëxamineerd,
  - c. een getuigschrift als bedoeld in artikel 39 van de W.H.B.O., waaruit blijkt dat het betrokken vak is geëxamineerd op het tweedegraads niveau, bedoeld in artikel E.13a, eerste lid onder a, dan wel,
  - d. een ander getuigschrift, Nederlands-Antilliaanse, Arubaanse en buitenlandse getuigschriften daaronder begrepen, door Onze minister aan te wijzen, ten minste gelijkwaardig aan die onder a, b of c.
2. Tot het tijdstip waarop de artikelen, bedoeld in artikel C.3 onder b, in werking treden, wordt ten aanzien van deeltijdse studierichtingen die opleiden tot tweedegraads leraar voortgezet onderwijs in de technische vakken als bedoeld in artikel E.13a, eerste lid onder a, in aanvulling op het bepaalde in artikel 29, eerste lid, van de W.H.B.O. alsmede het bepaalde krachtens artikel E.15, eerste lid onder b, als aanvullende vooropleidingseis gesteld het bezit van:
  - a. een getuigschrift waaruit blijkt dat het betrokken vak op het tweedegraads niveau, bedoeld in artikel E.13a, eerste lid onder b, is geëxamineerd, dan wel
  - b. een ander getuigschrift, Nederlands-Antilliaanse, Arubaanse en buitenlandse getuigschriften daaronder begrepen, door Onze minister aan te wijzen, ten minste gelijkwaardig aan die onder a.

R

In artikel E.28, tweede lid, onder b, wordt na «artikel E.9, tweede lid,» ingevoegd: en artikel E.11a, derde lid.

S

In artikel E.36 wordt «artikel E.9» vervangen door: artikel E.9 of artikel E.11a.

T

In artikel E.56 wordt «de artikelen E.4, E.5, E.6 en E.9» vervangen door: de artikelen E.4, E.5, E.6, E.9 en E.11a.

U

Artikel F.5 (Wet op de Open Universiteit) wordt als volgt gewijzigd:

1. De aanduiding van onderdeel C wordt gewijzigd in D.
2. Onderdeel B komt te luiden:

B

Artikel 61 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het opschrift boven het artikel komt te luiden:

Artikel 61. Titels mr., psycholoog, ir., ing., drs., bc.

2. Het derde lid komt te luiden:

3. Onverminderd het bepaalde bij of krachtens artikel 172 van de Wet op het hoger beroepsonderwijs wordt de in dat artikel genoemde titel ingenieur tevens gevoerd door diegenen die met inachtneming van het bepaalde in artikel 13, tweede lid, met goed gevolg een examen hebben afgelegd dat gelijk of gelijkwaardig is aan het afsluitend examen in de in artikel 172, eerste lid, van de Wet op het hoger beroepsonderwijs bedoelde studierichtingen.

3. Onder vernummering van het vijfde lid tot zesde lid, wordt een nieuw lid ingevoegd, luidende:

5. Onverminderd het bepaalde bij of krachtens artikel 172 van de Wet op het hoger beroepsonderwijs wordt de in dat artikel genoemde titel baccalaureus tevens gevoerd door diegenen die met inachtneming van het bepaalde in artikel 13, tweede lid, met goed gevolg een examen hebben afgelegd dat gelijk of gelijkwaardig is aan het afsluitend examen in de in artikel 172, tweede lid, van de Wet op het hoger beroepsonderwijs bedoelde studierichtingen.

4. De derde volzin van het zesde lid komt te luiden:

De in het tweede lid bedoelde titel ingenieur wordt, afgekort tot ir., voor de naam geplaatst.

5. Aan het artikel wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

7. De in het derde lid bedoelde titel ingenieur wordt, afgekort tot ing., voor de naam geplaatst. De titel baccalaureus wordt, afgekort tot bc., achter de naam geplaatst en wordt desgewenst gevolgd door een aanduiding waaruit de aard van het afgelegde examen blijkt.

3. Na onderdeel B wordt een nieuw onderdeel ingevoegd, luidende:

C

Na artikel 61 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 61a. Titel Bachelor

Degene die op grond van het bepaalde in artikel 61, derde en vijfde lid, gerechtigd is tot het voeren van een in die leden van dat artikel genoemde titel, is tevens gerechtigd in plaats van die titel de titel Bachelor te voeren. Laatstgenoemde titel wordt, afgekort tot B., achter de naam geplaatst, desgewenst gevolgd door een aanduiding waaruit de aard van het afgelegde examen blijkt.

4. Aan het artikel wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

E

De inhoudsopgave wordt als volgt gewijzigd:

1. Artikel 60 komt te luiden:

Artikel 61. Titels mr., psycholoog, ir., ing., drs., bc.

2. Na artikel 61 wordt ingevoegd:

Artikel 61a. Titel Bachelor.

V

Aan artikel F.10b (Wet op de studiefinanciering) wordt een nieuw onderdeel toegevoegd, luidende:

H

In de artikelen 84, vierde lid, 86, tweede lid, en 87, tweede lid, wordt na «studentendecaan als bedoeld in artikel 83 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs» ingevoegd: en als bedoeld in artikel 60 van de Wet op het hoger beroepsonderwijs.

W

De inhoudsopgave wordt als volgt gewijzigd:

1. Na artikel D.1. wordt ingevoegd:

Artikel D.1a. Overgangsregeling titel baccalaureus

Artikel D.1b. Aanvullende regeling titel ingenieur.

2. Na artikel E.11 wordt ingevoegd:

Afdeling 2a. Ombouw derdegraads lerarenopleidingen

Artikel E.11a. Afbouw derdegraads lerarenopleidingen

Artikel E.11b. Invoering tweedegraads lerarenopleidingen.

3. Na artikel E.13 wordt ingevoegd:

Artikel E.13a. Voorlopige regeling onderscheid tweedegraads lerarenopleidingen en studierichtingsdelen.

4. Artikel E.20 komt te luiden:

Artikel E.20. Aanvullende vooropleidingseisen eerstegraads en tweedegraads lerarenopleidingen.

TOELICHTING

1. Algemeen

Deze nota van wijziging bevat wijzigingsvoorstellen op het terrein van de titulatuur, wijzigingsvoorstellen die samenhangen met de invoering van het tweegradenstelsel alsmede enkele andere wijzigingsvoorstellen. Al deze voorstellen worden in paragraaf 2 nader toegelicht; de voorstellen inzake de titulatuur worden bovendien in deze paragraaf in algemene zin van een toelichting voorzien.

In de nota naar aanleiding van het eindverslag betreffende het voorstel voor de Invoeringswet WHBO (kamerstukken II, 1985-1986, 19 051, nr. 11) zijn wijzigingsvoorstellen met betrekking tot de regeling van de titulatuur voor het hoger beroepsonderwijs aangekondigd. Door in genoemde nota gelijktijdig ook voor het wetenschappelijk onderwijs wijzigingen ter zake aan te kondigen, wordt een samenhangend stelsel voor titulatuur in het hoger onderwijs voorgesteld. Wat het wetenschappelijk onderwijs betreft en de Open Universiteit (die immers onder meer diplomaprogramma's kan verzorgen gelijk of gelijkwaardig aan bepaalde w.o.- of h.b.o.-programma's) wordt het voorstel neergelegd in een tweede nota van wijziging met betrekking tot het voorstel voor de Invoeringswet WWO, onderscheidenlijk deels in deze nota van wijziging en deels in bovengenoemde nota van wijziging.

De algemene kenmerken van het stelsel zijn de volgende. In de eerste plaats krijgt elke afgestudeerde uit het hoger onderwijs het recht een titel te voeren, mits deze met goed gevolg een voltijdse opleiding van ten minste vier jaren of een daaraan gelijkwaardige deeltijdse opleiding heeft afgesloten; voor wat het h.b.o. betreft zullen de betrokken deeltijdse opleidingen bij algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. In de tweede plaats krijgt de hiervoor bedoelde afgestudeerde het recht ten behoeve van de herkenbaarheid in het buitenland de titel «bachelor» (B.) respectievelijk de titel «master» (M.) te voeren.

In verband met praktische problemen bij het identificeren van de sectoren is afgezien van de in de nota naar aanleiding van het eindverslag met betrekking tot de IWHBO voorziene aanduiding van de sector in de titel. Zowel voor de titel bc. als voor de titel B. wordt het aan de betrokkenen overgelaten om een aanduiding van de richting waarin men is afgestudeerd toe te voegen aan de in de wet geregelde titulatuur. Internationaal heeft zich op dit punt al een – overigens vaak per land verschillende – traditie ontwikkeld. Ook nationaal zal zich een dergelijke traditie kunnen ontwikkelen.

Internationale herkenbaarheid van titels is van belang bij gebruik op de arbeidsmarkt buiten Nederland en bij gebruik bij in Nederland opererende sterk internationaal georiënteerde bedrijven.

Het bovenstaande leidt tot een beperking van de mogelijkheid van in Nederland gevestigde instellingen die noch worden gesubsidieerd door de overheid noch erkenning hebben gevraagd en gekregen, om wetenschappelijke en h.b.o.-titels te verlenen. De mogelijkheid dat in het buitenland gevestigde instellingen, al dan niet met een nevenvestiging in Nederland, aan Nederlanders buitenlandse wetenschappelijke of h.b.o.-titels verlenen op basis van het recht van het land van vestiging van de betrokken instelling blijft bestaan. Hierbij wordt echter aangetekend dat die titels slechts in Nederland mogen worden gevoerd voor zover het gaat om niet in Nederland beschermde Nederlandse titels, tenzij daarvoor toestemming is gevraagd en verkregen of dat door internationale overeenkomsten is geregeld.

Het bovenstaande leidt tot het voorstel om daar waar voor het hoger beroepsonderwijs geen andere titel geldt (de titel ing. in de sector technisch onderwijs) recht te geven op het voeren van de titel bc. achter de naam, met desgewenst daaraan toegevoegd een aanduiding waaruit de aard van het afgelegde afsluitend examen blijkt. De betrokkene kan ook de titel B., al dan niet met een aanduiding conform het internationaal gebruik, achter de naam voeren. Voor de bovenstaande constructie is gekozen omdat de bachelors-aanduiding (evenals de masters-aanduiding) internationaal een niveau in het hoger onderwijs aangeeft en als zodanig goed bruikbaar is, maar het aanduiden van de richting waarin men is afgestudeerd dermate uiteenloopt dat regeling in de Nederlandse regelgeving onnodige barrières zou opwerpen. Omdat ervaringen in de huidige (internationale) praktijk aanleiding zijn geweest voor de thans voorliggende voorstellen, wordt ook voorzien in de mogelijkheid dat de betrokken titels kunnen worden gevoerd door degenen die al eerder zijn afgestudeerd. Wat de titel bc. betreft zal in een algemene maatregel van bestuur op grond van de Invoeringswet WHBO worden geregeld welke voor 1 augustus 1986 in het hoger beroepsonderwijs afgestudeerden eveneens het recht krijgen om deze titel te voeren. Dat recht zal beperkt zijn tot afgestudeerden van destijds vierjarige voltijdse opleidingen en daarmee qua niveau overeenkomende deeltijdse opleidingen.

2. Onderdelen

Onderdeel A (artikel 55)

In verband met de wenselijkheid in het kader van de rechtsbescherming het rechtsmiddel herziening (revisie) in de a.m.v.b. ter uitvoering van

artikel 55, vierde lid, van de WHBO op te nemen, is de in dit artikellid neergelegde opdracht met genoemd onderwerp aangevuld.

Onderdeel B (artikel 60)

Overeenkomstig de toezegging van de eerste ondergetekende in zijn brief van 30 januari 1986 betreffende het voorstel van Wet op de studiefinanciering, wordt voorgesteld de functie van studentendecaan facultatief in de regeling voor het hoger beroepsonderwijs op te nemen. Verder wordt verwezen naar de toelichting op de derde nota van wijziging (onderdeel LL) van het voorstel van Wet op de studiefinanciering (kamerstukken II, vergaderjaar 1985-86, 19 125, nr. 16).

Onderdeel C (artikel 99)

Bij de wet tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs, houdende een herziene regeling met betrekking tot het gradenstelsel en in verband daarmee ook wijziging van de Overgangswet WVO (Stb. 1985, 408) is het driegradenstelsel gewijzigd in een tweegradenstelsel. Tot «tweedegraads gebied» zijn daarbij verklaard de laagste drie leerjaren van dagscholen voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en van dagscholen voor hoger algemeen voortgezet onderwijs, alsmede het onderwijs aan scholen voor middelbaar en lager algemeen voortgezet onderwijs en aan scholen voor middelbaar en lager beroepsonderwijs.

Het nieuwe eerste lid van artikel 99 speelt hierop in. In de eerste volzin wordt aangegeven dat er een tweegradenstelsel is ook aan de opleidingskant. Een dergelijke aanduiding ontbreekt tot nu toe in de WHBO. In de tweede volzin wordt de mogelijkheid geopend dat het HBO-statuut binnen het tweedegraads gebied bepaalde onderscheidingen kan aanbrengen voor wat betreft verschillende vormen van voortgezet onderwijs waarop de opleiding is gericht, dit gezien de breedte van het nieuwe tweedegraads gebied.

Ook voor wat betreft de studierichtingsdelen dient artikel 99 op dezelfde punten te worden aangepast. De ruime formuleringen van het huidige artikel worden gewijzigd in een beperking van het voorkomen van studierichtingen die bestaan uit twee studierichtingsdelen tot uitsluitend het tweedegraads gebied; zie hiervoor het nieuwe tweede lid en de tweede volzin van het vierde lid. Het nieuwe vijfde lid biedt de mogelijkheid om in het HBO-statuut voorschriften op te nemen, bij voorbeeld als gevolg van aan te brengen onderscheidingen binnen het tweedegraads gebied die in algemene zin beperkingen stellen aan de soorten studierichtingsdelen die met elkaar gecombineerd kunnen worden.

Onderdeel D (artikel 160)

In verband met het feit dat de regeling van de titulatuur in belangrijke mate is uitgebreid, achten de ondergetekenden het wenselijk in de WHBO een bepaling op te nemen waarin is vastgelegd dat geen andere dan op grond van de WHBO bekostigde of aangewezen instellingen de titels ingenieur, baccalaureus of bachelor kunnen verlenen; in het verlengde hiervan wordt in onderdeel J voorgesteld overtreding van dit voorschrift strafbaar te stellen. Hiermee willen de ondergetekenden bewerkstelligen dat h.b.o.-titels slechts worden verleend door instellingen waaraan op grond van de WHBO eisen op het gebied van de kwaliteit van het onderwijs en de examens kunnen worden gesteld. Overigens wordt met deze voorstellen aangesloten bij het bepaalde in de artikelen 244 jo. 231 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs. Van de gelegenheid is voorts gebruik gemaakt artikel 231 van laatstgenoemde wet en artikel 160 van de WHBO verder op elkaar af te stemmen.

Onderdeel E (artikel 161)

Dit voorstel strekt er toe in artikel 161 de voorwaarde van rechtspersoonlijkheid met volledige rechtsbevoegdheid op te nemen. Hiermee wordt aangesloten bij de desbetreffende regeling voor het wetenschappelijk onderwijs (artikel 224, eerste lid, van de WWO).

Onderdeel F (artikel 166h)

Verwezen wordt naar de toelichting op onderdeel A.

Onderdeel G (artikel 172)

Zoals in paragraaf 1 van deze toelichting reeds uitvoerig is uiteengezet, is de regeling van de titulatuur aanzienlijk gewijzigd, en wel in de zin dat aan het met goed gevolg afgelegd afsluitend examen van vierjarige voltijdse en daarmee qua niveau overeenkomende deeltijdse studierichtingen de titel ingenieur of baccalaureus is verbonden. De titel ingenieur blijft gereserveerd voor afgestudeerden van de hogere technische scholen en hogere landbouwscholen, terwijl de titel baccalaureus is bedoeld voor afgestudeerden van de overige opleidingen die aan bovenvermelde niveau-eis voldoen. Ten einde geen onduidelijkheid te laten bestaan over de vraag aan welke afsluitende examens titulatuur is verbonden, worden de desbetreffende studierichtingen bij algemene maatregel van bestuur, de Onderwijsraad gehoord, aangewezen; een uitzondering betreft de voltijdse studierichtingen waarover door niveau en sectoraanduiding geen misverstanden kunnen ontstaan. Naast de invoering van de titel baccalaureus, kan nog worden gewezen op de volgende wijzigingen ten opzichte van de huidige tekst.

In de eerste plaats is thans in de wet vastgelegd dat titels slechts kunnen worden toegekend aan afgestudeerden van vierjarige voltijdse opleidingen en daarmee qua niveau overeenkomende deeltijdse opleidingen. Hiermee wordt voorkomen dat met name voor het hoger technisch onderwijs bij a.m.v.b. geen opsomming behoeft te worden gegeven van de opleidingen waaraan in verband met de korte duur van de cursus geen titulatuur is verbonden.

In de tweede plaats wordt de titel ingenieur in het vervolg ook toegekend aan afgestudeerden van het hoger nautisch en hoger laboratoriumonderwijs die een vierjarige dagopleiding of daarmee qua niveau overeenkomende opleiding hebben gevolgd. Hiermee komen de ondergetekenden tegemoet aan de reeds langer bestaande wens ter zake van met name het hoger laboratoriumonderwijs.

Ten slotte biedt artikel 172 voortaan de mogelijkheid dat aan bij a.m.v.b. aan te wijzen staatsexamens titulatuur wordt verbonden; hierbij wordt aangetekend dat aanwijzing slechts plaats kan vinden met betrekking tot die staatsexamens die qua niveau overeenkomen met het afsluitend examen van vierjarige h.b.o.-opleidingen.

Onderdeel I (artikel 172a)

Artikel 172a biedt degenen die gerechtigd zijn de titel ingenieur of baccalaureus te voeren in plaats hiervan de titel bachelor te voeren. Indien betrokkenen zulks wensen, kunnen zij hieraan een aanduiding van de gevolgde opleiding toevoegen. Het recht op deze titel in Nederland betekent overigens niet dat deze titel ook automatisch in andere landen kan worden gevoerd. Een en ander is afhankelijk van de wetgeving in het desbetreffende land.

Onderdeel J (artikel 177)

Aan de WHBO is in verband met de uitbreiding van de regeling inzake de titulatuur een strafbepaling toegevoegd betreffende de overtreding van het voorschrift van artikel 161, tweede lid. Aangesloten is bij de desbetreffende regeling voor het wetenschappelijk onderwijs (artikel 244, tweede lid, van de WVO).

Onderdeel L (artikelen D.1a en D.1b)

Artikel D.1a bevat een overgangsregeling inzake de titel baccalaureus. Deze houdt in dat bezitters van voor 1 augustus 1986 uitgereikte getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eind- of staatsexamen de titel baccalaureus mogen voeren, mits de examens aan bepaalde criteria voldoen; voor de eindexamens geldt dat deze betrekking moeten hebben op ten minste vierjarig dagonderwijs of daarmee gelijk te stellen partime-onderwijs, terwijl de staatsexamens qua niveau met de eindexamens overeen dienen te komen. Aangezien het op dit moment niet volledig duidelijk is om welke opleidingen en staatsexamens het precies gaat, is gekozen voor de opzet deze bij a.m.v.b. aan te wijzen.

Het bepaalde in het derde lid brengt mee dat bezitters van bovenbedoelde getuigschriften ook gerechtigd zijn de titel Bachelor te voeren.

Artikel D.1b treft een zelfde voorziening voor degenen die met goed gevolg het eindexamen aan scholen voor hoger nautisch onderwijs en voor hoger laboratoriumonderwijs hebben afgelegd. Voor de bezitters van een h.t.s.-getuigschrift is in artikel D.1 reeds een overgangsregeling opgenomen.

Onderdeel M (artikel E.4)

De toevoegingen aan onderdeel d hangen samen met de aanvulling van artikel E.9 voor wat betreft punt 11 en 12 en met het nieuwe artikel E.11a voor wat betreft punt 13.

Onderdeel N (artikel E.9)

De toevoeging onder y hangt samen met de afbouw van de gecombineerde MO-A-opleidingen in verband met de invoering van het nieuwe tweegradenstelsel.

De toevoeging onder dd betreft het volgende. Thans bestaat nog geen zekerheid omtrent de wenselijkheid de genoemde opleidingen, al dan niet in hun huidige vorm te handhaven. Zodra die zekerheid is verkregen, zullen deze opleidingen worden beëindigd en desgewenst worden vervangen door opleidingen die op grond van de WHBO worden bekostigd en waarvoor voorschriften op grond van artikel E.27a worden gegeven.

Onderdeel O (artikelen E.11a en E.11b)

Parallel met de invoering van de WHBO loopt het begin van de afbouw van het zogenoemde driegradenstelsel. In artikel III van de wijziging van de WVO, houdende een herziene regeling met betrekking tot het gradenstelsel en in verband daarmee ook wijziging van de Overgangswet WVO is de afbouw van de derdegraads deeltijdopleidingen leraren voortgezet onderwijs algemene vakken geregeld. Artikel E.11a geeft voor de overige derdegraads leraren opleidingen een overkomstig voorschrift.

De in afbouw zijnde derdegraadsopleidingen worden niet omgezet in onderwijs in de zin van de WHBO, maar kunnen naar analogie van hetgeen voor de hoger leerjaren van pedagogische academies en opleidingsscholen voor kleuterleidsters is geregeld in artikel E.10 wel zijn verbonden aan h.b.o.-instellingen. Voorzien is in een afbouwregeling

inclusief een bezemjaar, welke voor NLO-studenten iets afwijkend kan zijn in verband met de relatie met de inschrijvingsduur. Met uitzondering van het in dit artikel genoemde onderdeel L van artikel E.9, tweede lid, stemmen de termijnen voor de afbouw van de overige in artikel E.9 opgenomen derdegraadsopleidingen van beide artikelen met elkaar overeen.

Artikel E.11b regelt de start van de nieuwe tweedegraads lerarenopleidingen welke in de plaats komen van de op grond van het vorige artikel af te bouwen derdegraadsopleidingen. Dit worden studierichtingen in de zin van de WHBO. De derdegraadsdeeltijdopleidingen leraren voortgezet onderwijs algemene vakken worden hier niet genoemd omdat deze opleidingen opgaan in de tweedegraadsopleidingen en niet apart worden omgezet. Dit betreft ook de nu nog driejarige opleidingen Turks en Arabisch die vierjarig zullen worden. Met toepassing van artikel E.45a worden deze opleidingen in het WHBO-systeem opgenomen.

Onderdeel P (artikel E.13a)

In het gewijzigde artikel 99 van de WHBO is de mogelijkheid geopend dat het HBO-statuuut binnen de studierichtingen van de tweedegraad onderscheidingen aanbrengt. In de afdeling van de Invoeringswet welke de tijdelijke regelingen bevat die gelden totdat het HBO-statuuut in werking treedt wordt uitvoering hieraan gegeven.

In de concept- beleidsnotitie «Aanpassing lerarenopleidingen aan het tweegradenstelsel» wordt in reactie op de vraag of de nieuwe tweedegraadsopleidingen adequaat kunnen inspelen op de specifieke eisen die het middelbaar beroepsonderwijs en het algemeen en op het beroep gerichte onderwijs in het kader van het leerlingwezen stelt, voorgesteld om de bevoegdheid verbonden aan het getuigschrift van de nieuwe tweedegraadsopleidingen slechts voor het middelbaar beroepsonderwijs en het algemeen en het op het beroep gerichte onderwijs in het kader van het leerlingwezen te doen gelden indien het onderwijs aan deze opleidingen uitdrukkelijk mede is toegespitst op het middelbaar en het algemeen en op het beroep gerichte onderwijs in het kader van het leerlingwezen. Hierbij wordt in de concept-beleidsnotitie, en in navolging daarvan ook in dit artikel, onderscheid gemaakt tussen de tweedegraadsopleidingen algemene vakken en de tweedegraadsopleidingen technische vakken.

Als uitwerking van dit voorstel wordt in het onderhavige artikel een onderscheid gemaakt in studierichtingen van de tweede graad waarvan de inhoud mede is gericht op het geven van middelbaar beroepsonderwijs en het algemeen en het op het beroep gerichte onderwijs in het kader van het leerlingwezen en studierichtingen waarbij dat niet het geval is. Hetzelfde geldt voor studierichtingsdelen.

Tevens is in dit artikel uitwerking gegeven aan het voorstel in ieder geval voorlopig de tweedegraadsopleidingen aan de NLO's te laten bestaan uit een vak toegespitst op middelbaar beroepsonderwijs en een vak waarbij dat niet het geval is. Een definitieve regeling van de structuur en aard van de studierichtingsdelen op dit moment is overigens niet wenselijk: medio januari jl. is de instelling bekend gemaakt van een ad hoc-commissie («commissie Hanselman») die advies zal uitbrengen over de toekomstige opleidingsstructuur en -inhoud van de studierichtingsdelen. Het onderhavige artikel regelt welke opleidingen onder de WHBO-studierichtingen/studierichtingsdelen gericht op de onderscheiden tweedegraadsvarianten zullen zijn, conform de voorstellen hieromtrent in de eerdergenoemde beleidsnotitie.

Onderdeel Q (artikel E.20)

In het eerste lid is een toevoeging opgenomen in onderdeel c dat is gericht op degenen die onder de WHBO een getuigschrift hebben

behaald vergelijkbaar met die welke in de onderdelen a en b onder het oude recht worden behaald.

Het tweede lid is geheel nieuw en opgenomen om het thans voor de NGOLB-opleidingen bestaande succesieve model ook onder de WHBO voort te kunnen zetten.

Artikel E.20 is de tijdelijke regeling in de plaats van het niet in werking tredende artikel 101, eerste lid, van de WHBO.

Onderdelen R, S en T (artikelen E.28, E.36 en E.56)

Deze wijzigingen vloeien voort uit de voorstellen onder O.

Onderdeel U (artikel F.5)

Deze wijziging strekt er toe de regeling van de titulatuur van de Open Universiteit aan te passen aan de desbetreffende voorstellen voor het h.b.o. Artikel 61 is uitgebreid met een nieuw lid waarin is aangegeven in welke gevallen een baccalaureus-titel kan worden verworven.

Het nieuwe artikel 61a voorziet in de mogelijkheid in plaats van genoemde titel de Bachelors-titel te voeren; bij nota van wijziging met betrekking tot het voorstel voor de Invoeringswet WWO zal deze bepaling worden aangevuld met de Masters-titel.

Onderdeel V (artikel F.10b)

Verwezen wordt naar de toelichting op onderdeel B.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
mede namens de Minister van Landbouw en Visserij,
W. J. Deetman